

הלכות יום הכפורים סימן תרכג תרכד

פד כאר הגולה

קדיש לאחר נעילה, וקצת מקומות נהגו להקצת קדם קדיש:

תרכד סדר מוצאי יום הכפורים, ובו ה' סעיפים:

א כוונתו וכו' א
מה דרב, וקמא פ"ז
ב כוונתו וכו' פ"א
ג רבנן בפרק כ"ט
ההלכות שבת ושאר
פוסקים ד סיפא
דכ"ט יתנו פסחים
י"ד ה' שם במסכת
ו' גליון ז' ת"כ
ז הפסוק פסוק כ"ט
ההלכות שבת בשם
הרב

א (א) מהתפילות תפלת ערבית, ואומר ההלכה מ'חונן הדעת': ב בצריך להוסיף מחל על התקדש (ב) גם ביציאתו, (ג) שימתינו מעט אחר יציאת הכוכבים: ג (ד) המבדילים על הפוס, ואין מברכים על (ה) הכשמים (ה) אפלו אם חל להיות בשבת: ד (ו) המברכים על האור. ה' ואין מברכים (ז) במוצאי יום הכפורים על האור שהוציאו (ח) עתה מן האבנים. י' ויניש אומרים שמברכים עליו (ט) מעמוד (ז) ראשון ואילך: ה' י' שאל שהדליק מעובר-כוכבים, אין מברכים עליו במוצאי יום הכפורים, אף-על-פי שבמוצאי-שבת מברכין עליו, (י) שאין מברכין במוצאי יום הכפורים אלא על האור ששבת מפעוד יום

באר היטב

וש"ז, וכן עקר: (ג) עתה, אפלו חל בשבת, להורות שיום זה מקדש ששבת מן האור, מ"א: (ז) ראשון, פי' שהדליק גר א' מאותו שלקבת, עין סוף סעיף ה:

(ב) מבדילים, והפר בהחיצה ובכלם קדם שיבדיל, מ"א, ע"ש: (ג) הכשמים, וכ"כ כתב בשם מהר"ל ואבודקתם ונשיל ששחל בשבת יש לברך על הכשמים ואין כאן ברכה לכשלה כיון שנתנה, מ"א

משנה ברורה

וכו'. ואחר שתקע, המענה שאומרים השליש צבור והקהל ילשנה הקאה בירושלים:

באר הגולה

* ויש אומרים שמברכין עליו מעמוד ראשון ואילך. הגה אף שראיתי לאיזה אחרונים שכתבו שבמקום הדקק יש לכתוב על גבה זו ולקדש במוצאי יום הכפורים על גר שהדליקו מן האור של אבנים, דרך צעמור ראשון אסור, לא העתקתי זה, והטעם אצרכם כתב רד"ן של קעיה ה סותר זה, דשם מוכח להדיא דגר השני שהדלק מאור שלא שבת אין לברך עליו, והעתיקו הגר"ז גם כן להחמיר, וכן פסק הפ"א רד"ן דקעיה ה סותר להש"א אומרים הנה, רד"ן דקעיה ה הוא נובע מהרמב"ן, והעתיקוהו כמה ראשונים, יש מהן שכתבו בשמו יש מהן שכתבו מן דעת צעמן להלכה, תלא הפה הפגידמשנה והריטב"א ותלמידיו רבנו יונה (שהובא במ"א) ורב"א בחדושי על הרי"ף דברכות ומהר"ם הל"א ובהדושי לפסחים, ודעת הש"א אומרים נראה שהוא רק דעת יחידי, לכן לא העתיקו דברי המקליו בנה. ומה שהקל הרמ"א בהג"ה לקצת לברך על גר של בית-המקדש וגר שהדליק מפני גימור (אף חר של בית-המקדש לברך חוששין, שהוא עש"י לברך, מכל מקום מתיירר בהעברתו: יחד עם גר אחר שהדליקו בטנו) ולא הוי במקרה על אור מן עצים ואבנים, ולכאורה ראה מזה דעת רמ"א להקל בודעת הש"א אומרים הנה, אבל באמת זה אינו, דשם הרבה ראשונים סבירא להו דיש לברך במוצאי-יום-כפורי על גר של בית-המקדש שהוא אינו נעשה לברך, ולכן על-ידי-פנים יש להקל על גר אחר שהצטרף עמו, מה שאין מן להצטרף גר עם אור היצא מן אבנים אפ"ר דגם רמ"א מודה האסור:

א (א) מהתפילין תפלת ערבית, עין לעיל בסימן רצג"ה סעיף א ובמשנה ברורה שם: ב (ב) גם ביציאתו, עין לעיל שם בסעיף ב ובמשנה ברורה ובאור הגלגה שם: (ג) שימתינו מעט אחר יציאת הכוכבים, ויתן הנמן הנה אסור (ה) באכילה ורחיצה וסיכה וכו', אף אין שעור להחוסקה, ועל-כן פ"ן שמתפללים אחר צאת-הכוכבים, מתרים בכלם (ז) אף שצ"דן לא הבדיל על הפוס, רק באכילה ושתייה אסורים עד אחר ההבדלה, בין אם חל בחל ובין כשהחל בשבת: ג (ד) מבדילים: וכו', ובמקומות שפבדילין בבית-המקדש על הפוס בכל מוצאי שבת יום-טוב, (א) גם עכשו יבדיל השליש-צבור, ונשעים מן הפוס לקט"ו, או (ד) אף לגדול, מי שהוא מקפ"ן לצאת בהבדלה זו: (ה) אפלו אם חל להיות בשבת, ששעם הברכה (ז) גרי להשיב את הנפש מפני הנשמה ויתרה שהלכה לה, ועכשו ביום-הכפורים לא הנה בו נשמה ויתרה מפני התעניינותו, (ו) אבל בפנים מהאחרונים חולקין על זה וסוברים דשחל בשבת יש לברך על הכשמים, ואין כאן חשש ברכה לכשלה כיון שנתנה, ומכל מקום אין להורות לצבור מן ולמחות ביום פקוד שנהנו בבית-המקדש שלא לברך על הכשמים, רק לעצמו בביתו: יכול לברך נפמ"ג, אם חל בשבת (ז) אומרים ויתן לך, (ז) ואין אומרים ויהי נצ"ם ואתה קדוש' לפי שחג הסוכות חל באמצע השבוע: ד (ו) מברכים על האור, לפי שפקדה הנאחו בו ביום, שקל היום לא היו יכולין להשתמש בו ועכשו התר לו: (ז) במוצאי יום-הכפורים על האור שהוציאו וכו', והוא הדין ששהוציאו מן צצי גפרית [שקורין שוועבעלע"ד] וכל פי היא גונא, ומה שנסתנה יום-הכפורים משבת הוא, משום דשעם (ח) שמברכין על האור במוצאי-שבת, שאינו אלא לזכר שנקרא האור במוצאי-שבת, שאדם הראשון הקיש האבנים במוצאי-שבת זה בנה והוציא מהן אש, לכן מתר לברך על אש בנה ממה שהוציאוהו עתה, אבל במוצאי יום-הכפורים מה שמברכין על האור הוא להורות שיום זה הנה קדוש משאר ימים טובים ונאסר להקביר בו אש, (עמה התו"ע), והג"ה האש דבר-חדוש ומברכין עליו, ונה לא שתי אלא באור ששבת, ורצה לומר, שהנה בעולם ביום-הכפורים בשעת שבתה ופסקה הנאכה ממנה בו ביום ועכשו התר לו, מה שאין מן באור זה שלא הנה מעולם ביום-הכפורים: (ט) אכן אם חל יום-הכפורים בשבת, מתר מדינא לברך במוצאי-שבת על אור זה, (י) אכן מנהג העולם להחמיר, (יא) ועל-ידי-פנים בגר שהדליקו מן האור ההוא בודאי יש להקל: (ח) עתה מן האבנים, לאפיקי אם הוציאו אומ"ל מן האבנים, בודאי מתר, כיון ששבת ביום-הכפורים: (ט) מעמוד ראשון ואילך, הינו שהדליקו גר אחר מאותו שלקבת, וטעם זה נקרא אור ששבת ואינו אור הנקרא מתר: (י) שאין מברכין במוצאי יום-הכפורים וכו', ומה דאנו מקלין בנה במוצאי-שבת, הוא מפני שהוא מקרה על תוספות שלקבת על התר שנחוסף בגרו של ישראל (ולא על מקור האור ששאב מנור של עפר"ם), ותוספות שלקבת זו לא הנה מעולם ביום-הכפורים כי אם נולד לעשר, ודומה לאור היצא מן העצים

שער הציור

תרומם: 1 פטרורים.
(א) משה אפרים: (ב) מגן-אברכים וש"א: (ג) מגן-אברכים וש"א: (ד) והוא הדין אף לעצמו אם מתכונן לצאת בהבדלה זו: (ה) כל-בו: (ו) כ"ח נפשם מהר"ל ואבודקתם ומהר"ל ומהר"א אברכים וש"ז והגר"ז ומהר"א אפרים ובג"ר ישיע [עין שם שכתב דאצרכה ביום-הכפורים בודאי הנה בו גס-פ"ן לשמה ויתרה כשחל בשבת, ע"ש]: (ז) אחרונים: (ח) פוסקים: (ט) הנה מגן-אברכים סעיף קט"ו ז' כתב: ומשמע אפלו חל יום-הכפורים בשבת בס"פן אק לברך במוצאו על אור היצא מן אבנים: ואף שהעתיקוהו אינה אחרונים לא העתיקוהו, וכתבתי אין שום משמעות בסוד ושלח-צורף כלל על זה, ותקע בברכה-משה מוכח שם להפיה, ומה שלא העתיקו בשלח-צורף אפ"ר משום דמלתא דפשיטא הוא להקל כיון שאנו במוצאי-שבת נברא האור, ומצאתי לשון כתב בפשיטות פתשבת מנחם צוריה סימן יח, ותפשתי בראשונים וטעמיהו על הרי"ף דברכות שניצא לאור וכן בחדושי ורמב"א על פסחים, ע"ש, אלא שהדרי גם כן שנתנה להחמיר: (י) שם: (יא) פשוט, דכלאו הכי תלא יש בסעיף ד דעת הושי'אקורים להקל, ובכי היא גונא בודאי אין להחמיר:

הלכות יום הכפורים סימן תרכג

ביאורים ומוספים

סימן תרכג

סדר מוצאי יום הכפורים

[משנ"ב ס"ק א]

מתפללין תפלת ערבית⁽¹⁾ צ"ע לעיל בסימן רצג⁽²⁾.

1) ואם טעה ואמר בה המלך הקדוש, כתבו החיי אדם (כלל כד סי"י) והקצושיע (סי' קכט סי"ג) שיצא ידי חובה ואין צריך לחזור, והשערי תשובה (סי' קיח סי"א) כתב שכן הסכימו רוב האחרונים. והגרי"ח קניבסקי (דרך שיחה ח"א עמ' תקמא) אמר ששמע מהגרי"ח זקס (נבר החפץ חיים) שהיה לכתוב צער שלא כתב במשנ"ב דין זה, והראו לו שיש ראיה מהביה"ד לעיל (סי' תפז סי"א ד"ה מקדש) שאינו חוזר, ונחה דעתו מזה.

וכן אם טעה ואמר בה המלך המשפט, כתב לעיל (סי' קיח סי"א) שיצא ידי חובה.

וכן אם אמר בה זכרנו לחיים וכו', או אחד משאר ההוספות של עשרת ימי תשובה, הביא לעיל (סי' קח סי"ח) שנחלקו בזה הפוסקים, ובסוף דבריו הביא את דברי החיי אדם (כלל כה סי"א) שכתב שאם נזכר קודם שסיים את הברכה יחזור לראש הברכה, ואם סיים את הברכה אינו ראוי לחזור.

ולענין אמירת קידוש לבנה במוצאי יום כיפור, ראה מה שכתב הרמ"א לעיל (סי' תרב סי"א ובסי' תכו סי"ב) ומה שכתבנו במשנ"ב שם.

2) השו"ע שם (סי"א) כתב שיש לאחור את תפילת ערבית בכל מוצאי שבת ויום טוב, כדי להוסיף מחול על הקודש. וראה שם במשנ"ב (סי"א) ובמה שכתבנו שם בשיעור הזמן שיש לאחור את תפילת ערבית.

[משנ"ב ס"ק ב]

צ"ע לעיל שם פסע"ף ב ובמשנה פרונה וקאר תלכה שם⁽³⁾.

3) השו"ע שם כתב שצריך להיזהר מלעשות מלאכה במוצאי שבת עד שיראו שלשה כוכבים קטנים ולא מפחרים, וראה במשנ"ב שם (סי"א).

ולענין תענית ציבור או תענית יחיד, כתב הרמ"א לעיל (סי' תקסב סי"א) שצריך שיראו שלשה כוכבים בינונים, וביאר במשנ"ב שם (סי"א) שדוקא בשבת ויום כיפור משום חומרתם צריך שיראו דוקא כוכבים קטנים, אבל בשאר התעניות מספיק שיראו כוכבים בינונים ואפילו כשהם מפחרים.

[משנ"ב ס"ק ג]

דק באכילה ושתיה אסורים עד אחר הכנף⁽⁴⁾.

4) והאם הותר לשנות מים קודם הבדלה במוצאי יום כיפור, כמו שהותר במוצאי שבת וכמבואר בשו"ע לעיל (סי' רצט סי"א), כתב האלף המגן (על מטה אפרים סי"ד) בשם שו"ת שואל ומשיב (תליתא סי' קכט) שמוותר לשנות, ואף שעדיין לא התפלל ערבית ולא הבדיל [וכמו במוצאי שבת], אך ישתה בצינועה כדי שלא יראו אחרים ויקלו בזה אף קודם צאת הכוכבים. והוסיף האלף המגן, שהשו"ת חמד (אסיפת דינים מערכת יום כיפור סי' ד אות ב) כתב בשם מנחת פתים שאסור לשנות אפילו מים, אך השו"ת חמד דחה את ראייתו.

אכן, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"כ פס"ב הע' נט ובהליכות שלמה יום הכיפורים פ"ה דבר הלכה אות מ) שמה שהותר במוצאי יום כיפור למו שצמא לשנות מים קודם הבדלה, היינו דוקא קודם שיבדיל על הכוס, אבל צריך קודם לכן להבדיל באמירת 'ברוך המבדיל בין קודש לחול', או בתפילה באמירת 'אתה חוננתנו, וכן

דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פכ"א אות בח), אלא שלדעתו היתר זה הוא דוקא בשעת הרחק כשצמא מאד, והוסיף הגר"ש אויערבך, שהטעם שבמוצאי יום כיפור יש להבדיל תחילה, הוא משום שאינו רומה לכל מוצאי שבת שמוותר לו לשנות מים גם קודם הלילה, ולכן מותר לו לשנות גם בלילה קודם שהבדיל, אבל במוצאי יום כיפור שקודם הלילה אסור לאכול ולשתות, לא מסתבר להלך ולומר שבליילה קודם הבדלה לאכול אסור אבל לשנות מותר, וכמו שקודם הקידוש לא חילקו בין אכילה לשתייה, ולכן רק לאחר שהבדיל בתפילה או שאמר 'ברוך המבדיל' וכו' יש לחלק בין שתייה לאכילה, ובחידושי הגר"י (סוף יונא עמ' נוד) הסתפק אם במוצאי יום כיפור מותר לשנות מים קודם ההבדלה, ונשאר בצ"ע.

ולענין שתיית שאר משקאות קודם ההבדלה, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' רצט סי"א) לענין מוצאי שבת.

[משנ"ב ס"ק ד]

מקבילים⁽⁵⁾ וכו', וְתַעֲשֶׂים לָן כְּכֹס לְקַטְוָן⁽⁶⁾.

5) ואשה שבעלה מתעכב בבית הכנסת, כתב בשו"ת שבת הלוי (חיד' סי' נד אות ז) שאם אין לה ממי לצאת ידי חובה יכולה להבדיל לעצמה, וכמו שמבואר בפוסקים ובמשנ"ב לעיל (סי' רצו סי"ק לה) שיכולת להבדיל בעצמן.

6) ויתנו לקטן שהגיע להיגור, כמבואר לעיל (סי' רסט סי"א) לענין קידוש בליל שבת בבית הכנסת, וזאת כדי שברכת המבורך לא תהיה לבטלה. וראה עוד מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק ה]

מפני הסעניתי⁽⁷⁾ וכו', קינן שְׁנֵהָנָה⁽⁸⁾ וכו', דק לעצמו קבית⁽⁹⁾ וכו', אוקרים ויִתְּנָן לָךְ⁽¹⁰⁾.

7) וגם מי שאינו מתענה ביום כיפור, כתב השי"ת כנסת הגדולה (בהנהגות הטור סי' רצו סי"ב) שלא יברך [לדעות אלו] שלא מברכים, וראה הע' הבאה על הבשמים, משום שנגרר אחרי הכלל שלא מברך.

8) אמנם, לעיל (סי' רצו סי"ב) כתב כהסוברים שאין לברך על הבשמים גם בשחל יום כיפור בשבת.

ומשמע שגם אינו נחשב להפסק בין ברכת הגפן לברכת ההבדלה, וביאר הגר"ש אויערבך (ששי"כ פמ"ז הע' רטו) מפני שעל כל פנים זה מחשיב את ההבדלה, וכמו שכתב השו"ע (יו"ד סי' רס"א) לענין הברכה שלאחר ברית המילה, שמוסיפים לברך על הבשמים אחרי ברכת הגפן, ולא נחשב להפסק בברכה.

9) ודעת החו"א (הגרי"ח קניבסקי בשמו, בספר עלי שיה עמ' קעו) שיברך על הבשמים באמצע ההבדלה וכמו כל מוצאי שבת, ובמו שכתב המטה אפרים (סי"ה) וכן כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' שלה-שלט). מאידך, הכף החיים (סי"ט) כתב שיברך על הבשמים אחרי סיום ההבדלה, וכמו שכתב החיי אדם (כלל קמה סט"ז). והארחות חיים (ספינקא, סי"ג) כתב שלפי מה שכתב בספר הכותנות שברכות ההבדלה צריכות להיות כסודן, צריך עיין אם יברך על הבשמים בסיום ההבדלה.

וכן לברך על הבשמים לפני הבדלה, ומיד להריח את הבשמים, ואחרי ברכת פרי הגפן לחזור ולהריח, כתב הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות היא סי' לג) שאף שיש מי שכתב לעשות כן, אך לדעתו אין לנהוג כן, משום שלהריח את הבשמים אחרי ברכת הגפן הוא הפסק בין ברכת הגפן לברכת המבדיל ושתיית הכוס.

המשך במילואים עמוד 61

מילואים

הלכות יום הכיפורים סימן תרכא תרכב

המשך מעמוד קודם

8) ולעיל (סי' מו סי' יד וסי' תרי"ב סי' יח) כתב שכ"י להשלים למאה ברכות ביום הכיפורים, מותר לברך ולהחית בשמים, והוסיף (סי' מו שם) שגם יוכל להשלים במה שיכון לשמוע ברבות התורה והמפטיר ויענה אמן, או בברכת אשר יצר, ויחכן שבשעת הדחק יוכל לצאת במה שיכון לשמוע חזרת השי"ן, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' מו שם וסי' רפד סי' ה וסי' רצ סי' ב).

[משנ"ב סי' ג] וְיִי בְּקִסְקִין קְרִיאַת הַתְּרִיבָה¹⁰.
2) וכשאין לציבור ספר תורה, צידד הפמיג (משנ"ב סי' ב) שיש לומר 'אשרי' בין מוסף למנחה.
[משנ"ב סי' ה] וְאֵין צְרִיבִים לְמִלְאַת כְּזָה¹¹.

הלכות יום הכיפורים סימן תרכג תרכד

המשך מעמוד פד

באי"א (בוטשאטש, סי'ה) משמע שגם במוצאי יום כיפור צריך אבוקה, וכן כתב הגר"ש דבילצקי (קיצור הלכות המועדים דיני מוצאי יום כיפור סי' וסי"א) שכתב שבמוצאי שבת אם אין לו אור לברך עליו אין צורך לחזר אחריו זה, אבל במוצאי יום כיפור יש אומרים שצריך לחזר אחריו כמו אחרי עצם ההבדלה, כיון שהדלקת האור במוצאי יום כיפור היא עצמה כעין הבדלה, כיון שכל היום היה אסור בו ועכשיו חותר, ולכן צריך אור ששבת, אבל במוצאי שבת מותר לברך גם על הנר שהדליק עכשיו, ואם כן לא שייך כזה הבדלה.

10) וחמץ שיש לאומרו במוצאי יום כיפור, הורה הגרש"ז איערבך (הלכות שלמה יום הכיפורים פ"ד ארחות הלכה הע' 38) שמפני טורח הציבור מחמת התענית, יאמר כל אחד ייתן לך בביתו לאחר הבדלה, וכן האר"ת (תפלת חד עמי קסו) תמה על כך שלא נהגו ביום כיפור שחל בשבת שכל אחד יאמר בביתו ייתן לך, מאידך, המטה אפרים (סי"א) כתב שאומרים אותו בבית הכנסת וכמו בכל מוצאי שבת, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' רצה סי' ה).
[משנ"ב סי' ו] לא היה יכולין להשתמש בו וצקשו הפר ל'11).

[משנ"ב סי' ז] וְעָתָה הַתְּרִיבָה¹², וכו', שְׁלֹא הָיָה מְעוֹלִים כְּיוֹם־הַכִּיפּוּרִים¹³.
12) ומטעם זה, ביאר בשע"י לעיל (סי' רחצ סי' א) את דברי השו"ע שם (סי"א) שכתב שבמוצאי שבת אם אין לו אור לברך עליו אין צורך לחזר אחריו זה, אבל במוצאי יום כיפור יש אומרים שצריך לחזר אחריו כמו אחרי עצם ההבדלה, כיון שהדלקת האור במוצאי יום כיפור היא עצמה כעין הבדלה, כיון שכל היום היה אסור בו ועכשיו חותר, ולכן צריך אור ששבת, אבל במוצאי שבת מותר לברך גם על הנר שהדליק עכשיו, ואם כן לא שייך כזה הבדלה.
13) ולהדליק נר מאור ששבת, שכתב השו"ע להלן (סי'ה) שאפשר להדליק ממנו ולברך עליו, ביאר בשע"י לעיל (סי' רחצ סי' ב) שטעם הדבר הוא משום שיש באור שהדליק עכשיו קצת מהאור ששבת.

11) והאם צריך לברך על אור של אבוקה, דעת הגרש"ז איערבך (שולחן שלמה סי' רחצ סי' ג אות א) שנראה שאין צורך אבוקה, ודוקא במוצאי שבת צריך אבוקה, כיון שהעיקר הוא לזכר בריאת האור ולכן צריך ריבוי אור, מה שאין כן במוצאי יום כיפור שעיקר ההדלקה הוא להראות שהאש שהיתה אסורה עד כה הותרה, וזה אפשר שדי בנר עם פתילה אחת, והוסיף, שמימי אפילו כשמברך על נר בעל פתילה אחת, יברך בלשון רבים 'בורא מאורי האש', מאידך,

הלכות סָפָה סימן תרכה תרכו

המשך מעמוד פה

(ארוח כלל ד סי' ז) שכשרה דאי, שכשב ששלג אינו נחשב כמחיצה לגבי חציצה בפני הטומאה (כמבואר במשנה באהלות פ"ח מ"ד), מפני שהוא עתיד לימס מאליו ולכן אינו נחשב אלא כאיור, כך אינו נחשב כמחיצה ותקרה כשהוא נמצא על גבי הסכך, הובאר דבריו בבאר היטב (סי' א) וכשע"י תשובה (סי' א), אמנם, הקשה הערוך השלחן (סי' תרכט סי' ב) מה החילוק בין שלג לבין ירקות הרעים המחבורים לקרקע שבשהם מונחים על גבי סכך בודאי פוסלים אותו, אף על פי שלענין חציצה בפני הטומאה מבואר במשנה שם שאינם חוצצים, אכן, בשו"ת גינת ורדים (שם) מבואר שבאמת הירקות אינם פוסלים את הסכך כשהם מונחים באופן שאינם חוצצים בפני הטומאה, כגון כשאינם מתקיימים לאורך זמן [וראה שו"ע לקמן (סי' תרכט סי' ב)], או שהם מחבורים לקרקע תעם ונדים ברוח, אמנם, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פניה אות יח) ששלג אינו פוסל את הסוכה מפני שהוא בטל לסכך, ואינו כורעים וירקות המחבורים לקרקע שאינם בטלים לסכך, ולכן פוסלים את הסוכה.

בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' קמא אות ב), וכן דעת הגרש"ז איערבך (הלכות שלמה סוכות פ"ו ארחות הלכה הע' 56).
ובביאר הטעם שלא חלה מצות עשיית הסוכה שלשים יום קודם החג אלא רק לאחר יום הכיפורים, ביאר בשו"ת אבני נזר (שם אות יז) שעדיף להכין ולעשות את החפצא של המצוה סמוך לימן חיובה, אלא שבמוצאי יום כיפור נחשב שהגיע זמן עשייתה, כפי שמבואר במדרש ובזהר שזמן עשיית הסוכה הוא לאחר שנמחלו עוונותיהם של ישראל ביום הכיפורים. והא"ר (סי' א) ביאר, שכיון שהציצה לסוכה מועילה למי שהתחייב גלות ביום הכיפורים, אין הסוכה נחשבת במקום שהוכן עבור קיום הגלות אלא אם כן נעשתה לאחר יום הכיפורים [וראה שערי תשובה (סי' א)].

סימן תרכו

העושה סָפָה תחת האילן או תחת הגג

[משנ"ב סי' א] דְּצִיָּין שְׁתָּהָה סָפָה תַּחַת אֲוִיר הַשָּׁמַיִם¹⁴.
1) וסוכה המבוסה בשכבת שלג על גבי הסכך, כתב בשו"ת גינת ורדים

הערוך השלחן (שם) כתב, שמעיקר הדין יתכן ששלג המכסה את הסוכה אינו פוסל אותה, משום שהוא כשר בעצמו לסיכך שהרי הוא מין שאינו מקבל טומאה, והוא נחשב כדבר שגודלו מן הארץ כיון

